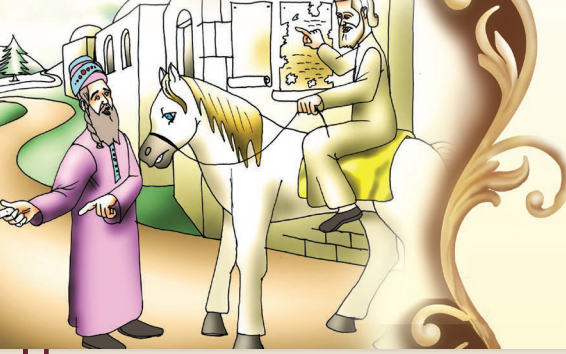

מתיקות השבת

יו"ל ע"י ישיבת 'חיים של תורה - לובלין' פניה"ק ירושלים ת"ו | בראשות הגאון רבי מנחם ברוך יאווה שליט"א תלמידו של מרן פוסק הדור בעל 'שבת הלוי' זצוק"ל

◆ משיחורנו של מורינו ראש הישיבה שליט"א ◆

מתיקות הקדשה והמנוחה

"וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתו". בתפלת מנוחה של שבת אנו אומרים: 'אברהם יגל יצחק יגו יעקב ויגנו ינוחו בו'. יצריהו להבין מה הפירוש בזה, שהרי הצדיקים בלאו הכי שומחים ומתענגים תמיד בשמים, אם כן אי אפשר לומר שהפננה בקה כפשוטו - שהקבוצות הקדושים ישמחו בשמים? אלא, להבין את הפירוש בזה יש להקדים ולהבין מהו הפירוש 'יום מנוחה וקדשה לעמך נתת'. במה נקרא יום השבת 'יום מנוחה' - שלא יתכן שמנוחתו הוא רק מה שאנו שובתים ביום זה ממלאכה, שהרי גם לגויים ישנו יום בכל שבוע שבו הם שובתים ממלאכה. אם כן מהו הדבר המיוחד ביום השבת?

כמו כן, יש לשאל מה הפירוש 'יום קדשה', כמו שנאמר בפרשתנו "וביום השביעי יהיה לכם קדש", מהי הקדשה של יום השבת ומה מהותה? ואם נפרש שקדשת השבת הוא עסק התורה בשבת, זה אינו, שהרי בלמוד התורה אנו מצויין בכל ימות השבוע, אם כן מהי קדשת השבת?

שימחת אברהם

יעוד צריה להבין מה שהמלאכים אומרים לפני הקב"ה 'קדוש קדוש קדוש' - במה הקב"ה נקרא 'קדוש'? ולנו ידוע שאדם ששומר את עינו מראות ברע הוא נקרא טהור, וכמו כן הקב"ה נקרא 'טהור עינים' - ששומר את עינו מלהביט ברע שבגני ישרא"ל, כמו שכתוב "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישרא"ל". אבל במה הקב"ה נקרא קדוש?

אלא, דהנה המנוחה והקדשה של יום השבת היא 'אברהם יגל' - זה שזרע אברהם שומחים בה. כמו שנהג אברהם אבינו שפאשר לאחר מלתו ה' התגלה אליו באהבה וה' התאה לשפן באהלו של אברהם (בעה"ט וידא), אברהם אבינו התמלא בשמחה וגילה גדולה ורקד לפני ה'.

'יגל' הוא מלשון 'גלוי', כלומר שאברהם גלה את דעת ה' בעולם וגלה גם את מצות ומעלת יום השבת, כי היה סמוך לקב"ה במשך כל שעות היום וידע מה רצונו.

וכדאיתא באבות דרבי נתן (ג) שפלוטיו של אברהם היו נובעות חכמה - כלומר שהקב"ה השקיע את שכינתו בתוכו וכן הוא נבע חכמה ולכן אומרים 'אברהם יגל', הינו שאברהם היה אדם שלם מלא בשמחה וגילה על פה שגלה והבין את רצונו ה'.

מנוחת האבות

יבכו כו' 'יצחק יגו' - יצחק היה מלא בשמחה על מעלתו הגדולה של אביו שפטרסם את ה' בעולם, והנה 'יגו' וימספר לכלם את שמחתו הגדולה ממשלת אביו. ויצחק היה 'יגו' על אברהם שהוא יושב במנוחה ביום השבת, וכן לא רק ממלאכה במעשים אלא הוא נח גם במחשבה - שמפנה גם מלבד את כל המחשבות של ימות השבוע כדי לשמח בה. ובזה התבאר שהמנוחה שלנו בשבת היא שונה משל הגויים - שאנו נחים גם במחשבה.

והנה, ממשבותיו של אברהם בימות השבוע לא היו ממשבות חלין כשל שאר בני אדם, חלילה, אף בכל זאת הם היו שונות ממשבותיו בשבת, והיא? דהנה פתוב שבימי אברהם אבינו לא טבעה שום ספינה בים, וזאת על ידי שאברהם אבינו היה בוכה בכל השבוע בתפלות לה' שיציל את בני האדם שלא יצוקו, ובה הגו על פה בני דורו. וכן הינות לא החמיצו, וזאת על ידי שספג מים וינו בביתו לכבוד ה'.

תפלת בכי או הודאה?

ובכיות אלו גרמו לאברהם חסר מנוחה, כמו שכתוב 'ויחל משה', שלפי דרשו נעשה בקה פכבול' 'חולין' - שבאותו זמן המעיט מלחשב על חסד ה' ועסק בבכיות ותחנונים

מתיקות הניסים

— מכתבים למערכת —

מנוחה גוררת ישועה

אחי התעכב מאד בשדוכים, ויום אחד בהגיעו לגיל שלשים ושנים הוא מצא את שדוכו. באותו ערב הורי בקשו ממני להזדרז להגיע הביתה בסוף יום הלמודים בשיבה, כי באותה שעה אמור להסתים ה'וארט' ורצונם שאבוא לכל הפחות לאחל' מזל טוב.

יצאתי מהישיבה לכוון תחנת האוטובוס, וכשהגעתי בסמוך אליה הגיע האוטובוס, ומכיון שלא עמדתי בתחנה ואף אדם אחר לא עמד בה, התנהג לא עצר כלל אלא המשיך בנייעו. לא הייתה ברירה אלא לרוץ בכל כוחי אחרי, כי אם אמתין בתחנה לא אספיק כלל להשתתף בשמחה.

בחסדי שמים האוטובוס התעכב ברמזוה ולאחר ריצה מתישה הספקתי אותו בתחנה הבאה. כשהגעתי התישבותי מיד על הכסא היחיד שהיה פנוי והתנשפתי בכל כוחי, והנה עלה זקן לאוטובוס ולצערי אף אדם לא חשב לפנות לו את המקום.

היה קשה לי לחשב שאצטרך לקום ולפנות לו את מקומי, בגלל החלשה הגדולה שהייתה לי. באותם רגעים עצמתי לרגע את עיני ואמרתי: 'רבונו של עולם אני מתגבר עכשו על הנוחות שלי לכבודך ונותן לזקן את מקומי!'. קמתי והזקן ישב במקומו, תוך כדי שהוא מזדה לי במאור פנים.

במהלך הנסיעה הזקן אמר לי את שמו, ר' אפרים, ושאל מה שמי, היכן אני גר וכו'. כך שוחחנו עד שהגיע התחנה שלי, כשהגעתי לבית הפתעתי לראות שהארבע אוהו עדן חלקלו העקרי. השמחה הייתה גדולה מאד, בפרט מפני שאחי החתן היה כבר מבגר וקעת הוא מצא את מבקשו.

כעבר מספר ימים ארע לנו צער גדול: אחד מחבריו של אחי שהתקנא בו, הוציא על משפחתנו שם רע ומשפחת הפלה חששו מכך ואמרו שלבנתים לא נסגור עם שום אולם. אמי ואבי שיחי היו דאגים מאד, ומתח גדול שרר בביתנו.

כעבר ארבעה ימים של דאגה, אבי בקש המשך המעשה בעמוד ד'

שְׂרָאֵל צְרִיכִים גַּם הֵם לְגִיל וְלִשְׂמֹחַ בְּיוֹם הַשְּׁבִיט מַחֲסִדֵי ה' שְׂאָרְעוּ עִמָּהֶם בְּכָל הַשָּׁבוּעַ, וְלָרֶגֶץ וְלִסְפָּר זֶה לָזֶה אֶת הַחֲסִדִים וְהַטּוֹבוֹת שֶׁה' עָשָׂה עִמָּהֶם. וְזוֹ הִיא מִנּוּחָתָהּ וְקִדְשָׁתָהּ הַשְּׁלֵמָה שֶׁל יוֹם הַשְּׁבִיט - לְנוּחַ מִדְּאָגוֹת וְאֶפְלוּ מִבְּקָשׁוֹת לִפְנֵי ה', וְלִהְיוֹת מִבְּקָשׁוֹת ה' לְדַבֵּק בְּאַהֲבָתָהּ וּבְהוֹדָאָה לְלֹא שׂוֹם מִחֻשְׁבַּת חֵלְיוֹ.

בְּכַדֵי הַחֲצִיל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מִגּוֹזֵרַת כְּלִיָּהּ, וּבְשִׁבְתָּ 'אַבְרָהָם יֶגֶל', כְּלוּמָר שֶׁבְּשִׁבְתָּ הוּא לֹא הָיָה בּוֹכָה בְּתַפְלוֹת אֱלֹהֵי מִלֵּא בְּשִׂמְחָה וְגִילָה מִתּוֹךְ בְּשִׁחוֹן מִחֻלְטָבָה'.

וְכִמוֹ כֵּן אָנוּ צְרִיכִים לְנַהֵג, כְּמוֹ שְׂאָנוּ אוֹמְרִים **"עֵקֶב וּבְנֵינוּ יִנְחוּ בו"** - עַם

מתיקות יום המקדש לה'

וְשִׂמְחָה אֲמִתִּית מִכָּל הַהֲצַלְחוֹת הַלְלוּ וְאִין לָהֶם מְנוּחָה בְּאַמֶּת, וְאֲדַרְבֵּה יֵשׁ לָהֶם טְרַחוֹת רְבוֹת מִנְכַּסְיָהֶם הַרְבִּים וּמְכַל מִיָּנִי סְבוֹת אַחֲרוֹת. וְכִמוֹ שֶׁסָּפְרוּ לִי הַיְהוּדִים עֲשִׂירִים גְּדוּלִים, שְׂאִין לָהֶם שְׂמֵחַת חַיִּים מִפְּנֵי שֶׁהֵם מִתְקָשִׁים בְּשִׁלוֹם בֵּית אוֹ בְּחַנוּךְ הַיְלָדִים וְכִדּוּמָה - כִּי רַבֵּי הַפְּסָקִים וְהַגְּשָׁמִיּוֹת לֹא מְבִיאָה לְאֶדָם מְנוּחָה.

אִין לְבָכוֹת בְּשִׁבְתָּ וְאִין לְבָקָשׁ בְּשִׁבוֹת בְּתַפְלָה. וְאֶפְלוּ בְּתַפְלוֹת הַשְּׁבִיט לֹא מְאָרְכִים, כְּדִי שֶׁלֹּא לְהַזְכֵּר בְּחֲסִרוֹנוֹת. וְכֵן וְאֶסְפָּר כָּל מִיָּנִי מְלֹאכוֹת אֲף אִם אִין בְּהֵם טְרַחָה, כְּדִי שֶׁנִּהְיֶה פְּנוּיִים לְזָכֵר רַק אֶת חֲסִדֵי ה' וְלִהְיוֹת מְלֵאִים בְּיוֹם זֶה בְּשִׂמְחָה וּבְהוֹדָאָה לְשִׂמּוֹ הַגְּדוֹל.

מנוחה שלמה

לְכֵן בְּשִׁבְתָּ שׁוֹבְתִים מִכָּל עֲסָקֵי עוֹלָם הָיָה - כְּדִי לְפַנּוֹת אֶת לְבָבוֹ לְקִרְבַּת אֱלֹקִים. וְלְצַרֵּךְ כֶּף יֵשׁ מְצוּהָ לְהַתְעַנֵּג בְּיוֹם זֶה בְּמֵאֲכָלִים עֲרִיבִים, כְּדִי לְגַרֵם לְנוֹ רַחְבּוּת הַדַּעַת לְחַשֵּׁב עַל הַחֲסִדִים שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ ה' בְּבְרִיאת הָעוֹלָם בְּשִׁשֵּׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, וְעַל הַחֲסִדִים שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ בְּמִשְׁךְ הַשָּׁבוּעַ שֶׁל אוֹתָהּ שְׁבִיטָה, וְלִהְיוֹת לוֹ יְתִבְרָךְ וּלְהַתְעַנֵּג מִקְרָבָתוֹ בְּשִׂירֵי שְׁבִיטָה וּבְשִׂירֵי הוֹדָאָה.

וּמְצָא, שֶׁמְנוּחַת הַשְּׁבִיט אֵינָה רַק מְנוּחָה מְעַסְקִים וְהַהֲתַעֲנָגוֹת בְּמֵאֲכָלִים עֲרִיבִים, אֲלָא הַמְנוּחָה הַעֲקָרִית הִיא לְבֹא דְרָךְ הַבְּטוּל מִמְלֵאכָה וְהַהֲתַעֲנָגוֹת בְּמֵאֲכָלִים לְקִרְבַּת אֱלֹקִים. כִּי אֲדָם בְּטַבְעוֹ מְטֵרִיחַ אֶת עֲצָמוֹ בְּמִחְשָׁבוֹת רְבוֹת עַל הַסָּבֵל שֶׁיֵּשׁ לוֹ, עַד שֶׁאִין לוֹ מְנוּחָה לְהַתְבוּנָה וְלִשְׂמֹחַ בְּכָל הַטּוֹב שֶׁה' עוֹשֶׂה עִמּוֹ. וְאֶפְלוּ אוֹתָם שֶׁהֵם מְצַלְחִים מְאֹד בְּפְרָגְסָה, אִין לָהֶם סְפוּק

חַז"ל תְּקַנּוּ לָנוּ לְשִׁבוֹת בְּשִׁבְתָּ מִתַּפְלוֹת שֶׁל כְּכִי, וְלֹא לְהַתְפַּלֵּל 'אֵתָהּ חוֹנֵן' וְרָאָה נָא בְּעֵינָיו 'וְכוּ, כִּי שְׁבִיטָה הִיא מְלִעְקָה וְרַפְּיָאָה קְרוּבָה לְבֹא', וְגַם בְּתַפְלוֹת הַשְּׁבִיט מְקַצְרִים בְּשִׁבְלֵי מְנוּחַת הַשְּׁבִיט. וְלְכֹאדוּרָה, הַרְיֵי תַפְלוֹת אֵלוּ אֵינָם טְרַחָה, וְלִהְפֵּךְ זֶה תַעֲנִיג לְאֶדָם לְזָכֵר שֶׁה' הוּא הַחוֹנֵן לְאֶדָם דַּעַת וְשִׂמְחָה יִתֵּן לוֹ אֶת כָּל מַחֲסָרוֹ. וְכֵן, מִפְּנֵי שֶׁבְּשִׁבְתָּ אָנוּ פְּנוּיִים מִמְלֵאכָה מְדוּעָה נִקְצָר בְּתַפְלוֹת, הַרְיֵי אֲדַרְבֵּה יֵשׁ לָנוּ פְּנֵאי הַהֲעָרִיף יוֹתֵר בְּתַפְלוֹת?

אֲלָא, מְשׁוּם שֶׁמְנוּחַת הַשְּׁבִיט אֵינָה רַק לְנוּחַ מְטֵרָה, שֶׁהַרְיֵי יִשְׁנֵם דְּבָרִים הָאֲסוּרִים בְּשִׁבְתָּ מִדְּאוּרְבֵיטָא אוֹ מִדְּרַבֵּנָה אֲף עַל פִּי שְׂאִין בְּהֵם טְרַחָה וּבְכָל זֹאת הֵם נִקְצָרוּ. מְשׁוּם שֶׁבְּיוֹם זֶה יֵשׁ מְצוּת מְנוּחָה - שֶׁעֲנִינָה לְהַתְעַנֵּג עַל ה' בְּשִׂמְחָה וּבְהוֹדָאָה וְלִקְנִים 'אַבְרָהָם יֶגֶל יְצַחַק יְרַגֵּן', שֶׁלֹּכֵן

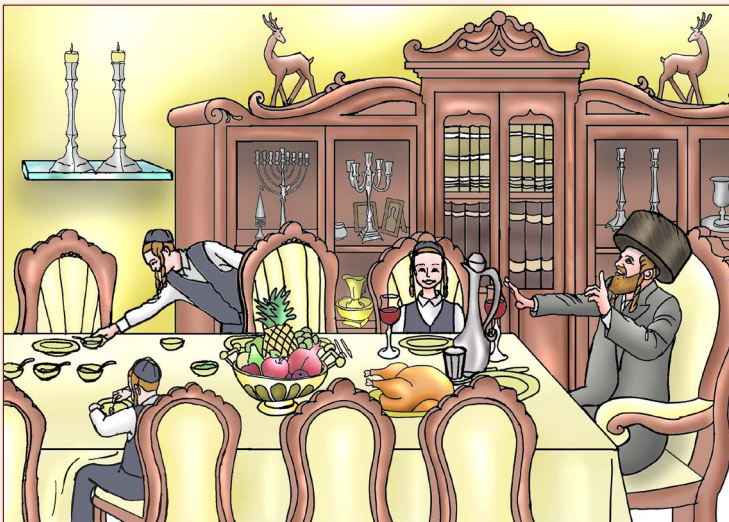
מתיקות ריח הקטרת

וְצָרִיף לְהַבִּינֵי, מַה הָיָה הַצֶּרֶךְ שֶׁרִיחַ הַקְּטָרֶת יִתְפַּשֵּׁט כָּךְ?

קָנִים, רִיחָה הַטּוֹב שֶׁל הַקְּטָרֶת הָיָה מִתְפַּשֵּׁט לְכָךְ עַד שֶׁאֶפְלוּ בְּרִיחוֹ לֹא הָיוּ צְרִיכִים לְהַתְבַּשֵּׂם.

"וְאֵת הַבָּשָׂם... לְשִׂמּוֹן הַמִּשְׁחָה וְלְקְטָרֶת הַסַּמִּים"
אֲמָרוּ חַז"ל (ויקרא לט:), שֶׁבְּזִמְנוֹ שְׁבִיטָה הַמְּקַדֵּשׁ הָיָה

מתיקות מנוחת הדעת

בְּצִיּוֹר שְׁבִיטָתָהּ הַגְּלוּיוֹ: אֵלִישֵׁעַ בֶּן אֲבוּיָה פָּרַק עַל וְרוּכַב עַל הַחֲמוֹר בְּשִׁבְתָּ. תְּלַמִּידוֹ שֶׁלְעֵבֶר - רַבִּי מֵאִיר - מְנַסָּה לְהַשִּׁיבוֹ לְמוֹטָב אֲךָ לֹא מְצַלֵּחַ.

מַה הָיָה הַדְּבָר שֶׁבִלְבָּל אֶת דַּעַתוֹ שֶׁל הַתְּנַזָּא אֵלִישֵׁעַ בֶּן אֲבוּיָה וְגַרְם לוֹ לְהַפְךָ לְאֶפִּיקוֹרֶס גָּמור?

מֵאלָה תְּנַאֵם קְדוּשִׁים אָנוּ לְמַדִּים אֵיךְ לְעַסֵּק בְּתוֹרָה לְבָטַח בְּלִי הַתְּנוּק?

עַל כֶּךָ בְּמֵאמָר: 'מִתִּיקוֹת הוֹרָאוֹת כְּנִיסָה לְפָרֵד' ס'.

בְּצִיּוֹר שֶׁלְפָנֵינוּ: בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה יוֹשְׁבִים בְּשִׁלְחוֹ הַשְּׁבִיטָה. תּוֹרָה כְּדִי שֶׁהַיְלָדִים מִתְעַנְּגִים מִהַמְּאֲכָלִים הָעֲרִיבִים אֲבִי הַמִּשְׁפָּחָה עוֹצֵר אוֹתָם וּמוֹצִיר לָהֶם מְאוֹ תְּכִלְתוֹ שֶׁל יוֹם הַשְּׁבִיטָה.

מֵהַ חֲדָשׁ הָאֵב לְכַנּוֹ, וְכִי לֹא דִי בְּכָךְ שֶׁהֵם נִחִים מִמְּלֵאכָה וּמְעַנְּגִים אֶת הַשְּׁבִיטָה?

עַל כֶּךָ בְּמֵאמָר: 'מִתִּיקוֹת הַקֶּדֶשׁ וְהַמְנוּחָה', וּבְמֵאמָר שֶׁאֲחֵרֵינוּ: 'מִתִּיקוֹת יוֹם הַמְּקַדֵּשׁ לֵה'.

עצות מתוקות

כל אדם צריך לקבל עצה מאחרים, וגם אדם שמייעץ לאחרים עצות הגונות - לעצמו הוא צריך יועץ. וקדם שאדם מתיעץ עם אחרים עליו להתפלל לה' שישמיע לו את מה שרצונו. יתברך מננו. וכדי להיות קלי מוכן לשמוע את רצון ה' מננו, עליו לבטל את דעתו ואת רצונו לפני רצון ה', ובלא זה יפכו שישמע את רצון ה' אבל מכיון שהוא מושך לרצון של עצמו הוא לא מקבל את הדברים, כי בזמן שהוא שומע את רצון ה' הוא שומע גם את רצון עצמו ואת קולי לא שמתמעי' ואיני דסרדי למיקלט - לא בלע.

מתיקות שיחי

רבנו של עולם חנני במדת הענוה, לדעת שאני מכרח לעזרתם של הנריות, כי כן בראת את עולמך שכל אחד צריך לעזרת היולת - בו נעור באביו ובאמו, איש נעור באשתו וכו', וזוהי ברחמיך שבכל עת שאצטרך לקבל עצה מבני אדם, תעמד על ימיני לסמכני, והודיעני נא מהי הדרך אשר אלה ביה ואני אעשה את רצוני הטוב.

זכני להיות נקי מכל רצון הנוגד את רצוני ויבך אהיה קלי כבול המוכן לקבל את דעתך, ואלו בדרך הישר והנכון, ואזכה לגלות את מציאותך ולחוש אותך עוד בהיותי עלי אדמות בזה העולם, אמן סלה.

ביתו", ביתו זו אשתו - שהוא מכפר לה ומבקש את טובתה לפני ה', מתוך הכרת הטוב אליה על מה שהיא מסיעת לו בכל ימות השנה.

וכל עם ישראל היו עומדים ביום הכפורים ומצפים שחויט השני ילכין, ובזה הם בעצם המתינו שהקב"ה יהיה מרצה בכהן גדול - שיחשב לפני ה' ככלה הלוכשת בגדי לכן. כמו שצאמר על משה רבנו 'והי' ביום פלות משה" - שה' קשטו ככלה.

בשם של עבודת ה'

ועתה יבין מדוע ריחה הטוב של הקטרת היה מתפשט כל כך - בכדי שפאשר בני אדם ישבו בערב לביתם ועלה באפם ריחה הערב של הקטרת, והאב היה מסביר לבני שהריח הטוב הזה אינו ריח ערב בלבד אלא הוא בא ללמדנו שהקב"ה נותן לנו נשימות בכל עת ורגע. והיה מסביר לו, שלא די להודות לה' ולבקש על הנשימות בלבד, אלא הנשימות קשורות גם לכל אבר ואבר, ולכן צריך להודות לה' ולבקש מננו יתברך על כל אבר מאברנו.

והסבה שראוי לעשות עסק גדול מהנשימות שה' נותן לנו, היא מפני שבנשימות תלויה חייתו של האדם, וממילא בהם תלויה כל רוחניותו וגשמיותו של האדם. ועל כן אמרו חז"ל (הב"ר ב טז): על כל נשימה ונשימה תהלל יה.

וכיוצא בזה, מצינו שהכהן הגדול היה מבקש בקדש הקדשים על דברים מועטים בלבד, כמו הגשם. ולכאורה, מדוע לא בקש על תורה ומעשים טובים? אלא, משום שהבקשה על הגשם היא בקשה כוללת, כי בגשם תלוי קיום הנריאה, וממילא בו תלוי גם עסק התורה וקיום המצוות - שאי אפשר שיתקיימו אלא בשהעולם קיים.

ולהבין הענין, נקדים להתבונן בדברי דוד מלפני שאומר "לא המתים יהללוה" - דוד חשב על יום המיתה, שאז האדם כוסף להלל את ה' על הנשימות ואינו יכול כי אינו בין החיים. ומכאן עלינו להתעורר שקל עוד נשמטנו בנו נהלל ונשבח את ה', ונזכר שהתאווה הגדולה ביותר של המת היא לנשם ולחיות, ולנו יש את המתנה הגדולה הזאת, אם כן ראוי לנו להודות ולהלל על כך את ה'.

התעוררות של מתיקות

וריחה הערב של הקטרת שהיו מקטרים בבית המקדש היה מעורר בכל בקר וערב את העם להודות לה' על הנשימות. ועל כן, אסור לך אדם לעשות את הקטרת בביתו, והעושה כמתבוננת חייבת, כמו שכתוב "איש אשר יעשה כמוה לריחיה בה ונקרת מעשיו", אלא רק הכהן בבית המקדש יכל לעשותה. כי רק הכהן יודע ללמד את העם איך לנצל את ריחה הטוב של הקטרת - לאהבת ה' ולהכרת הטוב אליו יתברך על הנשימות, ולא רק להתענג מריח הקטרת בהנאה גשמית בלבד.

ואת הקטרת והנאת הדם הכהן הגדול היה עושה ביום הכפורים לפני ולפנים, כי ראייה הקטרת - שהיא הודאה על החסד הגדול של הנשימות, וכן ראייה הדם - שהיא הודאה על חסד הדמים שעל ידם אנו מתקיימים בחיים - להעשות במקום המקדש ביותר.

מעלת אשת כהן גדול

הכהן הגדול היה מכרח שתהיה לו ביום הכפורים אשה, ולשיטת רבי יהודה היו מתקנין לו אשה אחרת שקרא תמות אשתו. כי בעבודת יום הכפורים הוא מלמד את העם איך לכבד את האשה, בכך שהוא מקיים "וכפר בעדו ובעד

מתיקות הוראות הכניסה לפרדס

שהמלאך היה נראה כיושב היא בכדי ללמד את לקיים "ששבתה בביתה ויכלתה בדרך" - בכך שישמיעו לאשה בעת ישיבתם בביתם ובעת הליכתם בדרך, וכן שהבעל צריך לעזור לאשתו ולהגיש לה כסא כדי שתישב ותנוח.

ורבי עקיבא שאל אותם, האם קנימתם זאת? וכשבו עזאי וכן זומיא הציצו לבחן את עצמם בכך, וראו שנפשמם חשקה רק בתורה והם כלל לא נשאו אשה, הם נפגעו מרב צער - שבו עזאי נפטר וכן זומיא השתבשה דעתו.

וכן אלישע שהיה בעל מדות רעות - כמו שמצינו שלצאת מן הוא כוסר ילדים למלכות להרוגם - בעת שנרצה שלא די בעסק התורה אלא ה' רוצה שאדם יעזר לאשתו וייתנהג במידות טובות, מאס בדרך ה', כי לא אבה לשנות את מדיניותו לטובה.

שהיא כמלאכה שמוסעת לאדם - מפני שרוב כך יקנה שלמות, כפי שיראה לה טובה וכבוד אותה ויתחשב בה וישמחה פאשר היא נחלשת בדתה. וברור שהקב"ה לא נצרך לעזרת שום מלאך.

ורבי עקיבא למד אותם שצריך לקיים "אשרי הגבר אשר יתסורנו יה ומתורתך תלמדנו", כלומר שעל האדם לשאת אשה ונעמד ביסורים שיהיו לו מכה, שזה נקרא שהוא מתגשר מתורתך - שהוא מתגשר מקיים התורה. וכמו שאברהם אבינו נשא את שרה וסבל את היסורים שהיו לו מכה, כשהיה אמרה לו "חמסי עליך" וכו'.

להגיש כסא לשיבה

עוד הפיל את דעתו של אלישע מכה שראה שהמלאך יושב, כי מקבל בגדיו שאין ישיבה בשמים. ורבי עקיבא למד אותם, שהסבה

חז"ל (תנ"ך טז) מספרים על כן עזאי וכן זומיא שנכנסו לפרדס יחד עם רבי עקיבא. ורבי עקיבא הזהיר אותם שפשיאם נכנסים לפרדס 'אל תאמרו מים מים' - כלומר, אל תטעו לחשב שהעקר זה רק לעסק בתורה שנמשלה למים. כי העקר הוא לקיים את התורה - לשאת אשה, ועל ידי זה לקיים את התורה על ידי שיתר לה יומלא את משאלותיה לשמחה ולקבדה.

ומספרים חז"ל (שם טו), שפשיאלישע נכנס לפרדס הוא ראה את מלאך מט"ט שהוא יושב וכותב את זכויותיהם של ישראל - והוא התרחק מדרך ה'. כי נפל בדעתו מכה שבכיוול המלאך צרו לסגור לקב"ה, חלילה, וטעו מכה שבכיוול יש שתי רשויות ח"ו. אבל הוא היה צריך להבין שהקב"ה הרצה להם את מעשי המלאך הזה, בכדי ללמדם שאדם חייב שתהיה לו אשה -

תורה בתחלה ובסוף

וביציגו מחלקת בגמרא (קדושין כט) - שלשיטת רבי יוחנן לומד תורה ואחר כך יושא אשה, משעם שלאחר שישא אשה לא יוכל להיות פנוי לעסק בתורה, מחמת העל הרובץ עליו להשלים את צרכי האשה. ולישיטת רב יהודה, על האדם לשאת אשה ואחר כך ללמוד תורה.

ולאור האמור, אפשר לומר שאלו ואלו דברי אלקים חיים - שעל האדם לעסק בתורה בנחירתו פשיטת רבי יוחנן, כדי לרפוש מהתורה מידות טובות וכן יהיה מוכן לשאת אשה פשיטת לפקדו, שיגיע להתנהג עמו בשלום ויסע לה ולא יטעה לרצות שרק היא תשרת אותו והוא לא יעזר בפית.

וגם לאחר נישואיו עליו לעסק בתורה, פשיטת רב יהודה, כדי לגלות בתורה את מעלת ונגלות החסד שגמל עמו ה' בך שנתן לו אשה - שבלעדיה חיו של האדם אינם חיים, שהרי

מי שאין לו בנים חשוב כמות (נדרים דטו), ועל אמת כמה וכמה מי שאין לו אשה כלל.

ולפי זה, יש לפרש עוד את דברי רבי עקיבא שאמר להם 'אל תאמרו מים מים', שהתפנו לומר להם בך - שלא תבדילו בין המים העליונים למים התחתונים, שהמים העליונים הם התורה והמים התחתונים הם האשה, אלא תבינו שאדם מוכרח שיהיה לו את שניהם ולא די באחד מהם. כמו שאמרו חז"ל (בבבא סב), השריו בלא אשה שרוי בלא תורה.

מעלת והכרח הנשואים

ועל בן זומא ספרו חז"ל (חגיגה טו), שפאשר רבי יהושע בן חנניה עמד על גב מעלה בהר הבית, ראה את בן זומא שאינו קם בפניו. שאלו רבי יהושע בן חנניה: מאין ולאין בן זומא, אמר לו: צופה הייתי בין מים העליונים למים התחתונים, ואין בין זה לזה אלא שלוש אצבעות בלבד.

שיצאמר "ורוח אלקים מרחפת על פני המים" - כינה המרחפת על פניה ואינה נועטת.

ויש לפרש, שראה בך שרצון ה' הוא לשאת אשה, והנשואים של האדם משמחים את הקב"ה, כמו שאומרים בשמחת נשואין 'שהשמחה במעונו'. ולא כמו שחשב בתחלה שלשאת אשה זה מרחיק את האדם מה' - כי האשה דומה ליונה, מפני שעל זה האדם מתקרב אל השכינה שנמשלה ליונה (ע ברכות ג). והוא הצטער על כך שעד היום הוא הכדיל בין המים העליונים למים התחתונים - שהוא עסק רק בתורה ולא יושא אשה, ומרב צערו השתבשה דעתו.

ועלינו לדעת שכן זומא לא היה ראי למכשול זה, אלא שפון השמים מנו אותו להיות הרבי של עם ישראל, ובכך למדנו כמה חשוב לקדם את התורה על ידי נשיאת אשה, וכן למדנו עקר גדול - שאדם שנישא אשה יארה להתנהג עמו במדות טובות.

המשך מתיקות הניסים

ממני לסוע לקבר רחל ולבקש שם וישועה מה', אך אבי הזיהר אותי שלא להזכיר חלילה שום תפלה נגד אותו חבר שהוציא עלינו שם רע. "ובודאי בזכות היתור" אמר אבי, "יעמד לנו זכותה של רחל אמנו שותרה לאחותה בענין השדוק, ונשוע".

נסעתי לקבר רחל, ושם התעוררו רחמי על אבי ואמי שכל כך הרבה דמעות הם שפכו על אחי שימצא את שדוכו, וכעת הם עומדים בקו עגמת נפש נוראה, ומרחמנתי עליהם בכיתי שם בדמעות שלישי בתפלה לה'. תוך כדי תפילתי התעפתי מהבכיות, ואז פץ ועלה בזכרוני כל המעשה שהיה לי באוטובוס גדרכי ל'אורט', עם ר' אפרים, איך ה' זכה אותי להתגבר ולנתן לו על מקומי את כל פי שהדבר היה קשה לי מאד.

התאוששתי ממוחשבותי ועשיתי מזע עצמו תפלה נוספת לפני ה', ואמרתי: "רבונו של עולם, אתה זכית אתי לדבק במדתה של רחל אמנו השוכנת קרן ולותר לר' אפרים על מקומי, אגא שייעמד עתה זכותה לישועת אחי והורי השרויים בצער".

כשסיימתי את התפלה הזו, זרוז אותי לחזור

לאוטובוס שעמו אני אמור לחזור. יצאתי מקבר רחל בהרגשה בטיחה שבודאי אנו עומדים לראות את ישועת ה'.

כשהגעתי לביתי, אבי ספר לי שלפני כחצי שעה התקשר יהודי מבגר בשם ר' אפרים וספר לו איך פנית לו את מקומי באוטובוס, אך על פי שהוא הבחין שהייתי מאד מתש' לכן ר' אפרים אמר שהוא רוצה להעניק לי סכום כסף גדול של כספי מעשרות שיש בידו, שאותו אבי ישמר עבורי לצורך נשואי. בקשתי מאבי לדבר עם ר' אפרים, התקשרתי ואמרתי לו: "איני רוצה לקבל כסף על המצוה שעשיתי, אבל דבר אחד אשמח שתעשה". ספרתי לו על הצרה שיש לאחי ולמשפחתי, ובקשתי ממנו שימחל לי על הטרחה ויתקשר למשפחת הפלה ויספר להם את הספור הזה, אולי זה יועיל להעביר מלבם את השם הרע שהוציאו על משפחתנו.

ר' אפרים הסכים בשמחה לעשות זאת, ולפליאתנו התברר שהוא אח של סב הפלה. ר' אפרים ספר לאבי הפלה את הספור בהתפעלות, ואמר לו: "אני לא מאמין לשם הרע ששמעתם עליהם, ונתן להם עוד כמה הסברים שגרמו להם להבין שהכל היה הוצאת שם רע ושקר.

הדברים פעלו את שלהם, ובחסדי שמים השדוק

המשיך להתקדם, והחטנה התקיימה בזמנה רב שמחה ואשר. לחתנה הגיע ר' אפרים, ואמר לי שהוא הגיע גם בגלל הקרבה המשפחתית שלו, ובעקב בגלל שהוא רצה לפגש אותי! בסיום השמחה הוא נתן לי צ'ק של עשרת אלפים שקלים, והתחנן אלי שאקבל אותו כי הוא התחייב לפני הקב"ה לתת לי את הסכום הזה כעושה לחתנתו.

בהזדמנות זו ספרתי לו את התפלה שהתפללתי על קבר רחל - שיעמד זכות היתור של רחל אמנו לאחי, עקב כך שדבקתי במדת היתור כדי לקדם את מצות שיבה תקום, ושפלאי ה' מיד לאחר מכן הוא התקשר לאבי וכן שב השדוק למקומו.

בחסדי ה' כבר בשנה שלאחר מכן, בהיותי כבן שמונה עשרה, זכיתי להתחתן ור' אפרים השתתף בחתונתי. לאחר החפה הוא אמר לי, "תראה איך מצוה גוררת מצוה, שעל ידי שקיימת במסירות את מצות 'מפני שיבה תקום' זכית לעזר לאחיך להתחתן, והקב"ה החזיר גם לך שדוק בקלות ובגיל מקדם".

מיד בתם השבע ברכות שלי, ר' אפרים נפטר לבית עולמו במיתת נשיקה בשיבה טובה, יהי זכרו ברוך.

פ. ס. ויושלים

להיות עשיר בלי להרוש

שיצא גם לעולם הזה, כמו שכתוב "אריך ימים בימיו בשמאולה עשר וכבוד". לזומא, שפיו שהבין שה'מיון והעקר הוא 'אריך ימים' - הינו חיי עולם הבא שהם לאורך ימים - יוכל לזכות גם לעשר וכבוד" שיהיה לו 'בשמאולה', הינו 'מן הצד', בלי שהעשירות והקבדו יתפסו מקום עקרי בלבד.

על האדם לדעת שאי אפשר לצפות לקבל גם עולם הזה וגם עולם הבא, כמאמרם (ברכות ה): "לא כל אדם זוכה לשני שאלוהיו". ועליו להסיק מסקנה, האם יותר חשוב לו עולם הזה או עולם הבא. וכשישכיל להבין שהעקר הוא עולם הבא, ששם הוא התענוג האמיתי והנצחי, ידבק בה' בתורה ובמצוותיה. ואי יתכן

חדדים מתוקים

א. איזו מנוחה יש ביום השבת מלבד המנוחה מעשיות מלאכה? ב. מהי המנוחה שכלל זים אנו מאריכים בה ובשבת מקורים בה ומה השעם? ג. האם על האדם ללמוד תורה קודם, או לישא אשה קודם? ד. האם אפשר לזכות בעולם הזה מבלי להסיח את הדעת מלקנות עולם הבא?

התשובות מנוחות בתוכן גליון זה. ניתן לשלוח את התשובות לכתובת האי-מייל: 7885595@gmail.com או בהודעה קולית בקו 'קול מתיקות': 073-313-4395. בתבות וטלפון.

שם האכה מפרשת תפאה: משה סאמט. מודיעין. עילת.